

Az amerikai bivalykabóca körkörösen szívogat a hajtáson

A fás részek kártevői

A SZŐLŐ FÁS RÉSZEINEK KÁRTEVŐI ZÖMMEL REJTETT ÉLETMÓDÚ ROVAROK, CSAK KÁRTÉTELÜK KORAI FELISMERÉSÉVEL TUDUNK HATÁSOSAN VÉDEKEZNI ELLENÜK. FELLÉPÉSÜK ESETÉN A MEGTÁMADOTT FÁS RÉSZEKET TÉLEN LE KELL VÁGNI ÉS ELÉGETNI. EMELLETT FOLYAMATOSAN GONDOSKODNI KELL A SZŐLŐTŐKÉK EGÉSZSÉGES FEJLŐDÉSÉRŐL, A HARMONIKUS TÁPANYAG-ELLÁTOTT-SÁGÁRÓL, VALAMINT KERÜLNI KELL A TÚLZOTT NITROGÉNTRÁGYÁZÁST.

DR. KOLEVA ROSZIKA

A szőlő szálvesszőit tojásrakásával károsíthatja a pirregő tücsök, szívogatásával és tojásrakással pedig az amerikai bivalykabóca. A fásodott vesszőkben és kordonkarokban táplálkozik a szőlőcincér és a szübugarak (püpos szű, piros csuklyásszű) lárvája. A szőlővenyige károsítója pedig a venyige-csuklyásszű.

A pirregő tücsök inkább ragadozó életmódot folytat. A szőlőn tojásrakásával okoz kárt, amikor nyár végén vagy ősszel elvétele a szőlő hajtásaiba is rakhattja a telelő tojásait. Ilyenkor szabályos távol-

ságokra, egymás alá 6-8 szállkás szélű lyukat fúr a tojócsövével a szőlővesszők bélszövetébe, és lyukanként általában 2 tojást rak le. Az így megfurkált vesszők sem szálvesszőnek, sem oltványnak nem alkalmasak a rügek bizonytalan kihajtása miatt. A tücsök tojásai telelnek át, amelyekből a lárvák csak júniusban kelnek ki, és augusztusra érik el teljes fejlettségüket. Évente egy nemzedéke fejlődik, augusztusban a hímek hangos pirregése hallható az éjszakai órákban. Melegkedvelő faj, ezért az általa-

A pirregő tücsök ritkán, a tojásrakásával okoz kárt a szőlőben

nos fölmelegedéssel várhatóan nő jelentősége. A téli metszésekor a tünetes szálvesszőket távolítsuk el és égessük el. Nagyobb mértékben a vegyes összetételű, gyomos ültetvényekben fordul elő, ezért ne hagyjuk elszaporodni a gyomokat!

Az amerikai bivalykabóca is alkalmilag károsíthatja a szőlőt augusztustól. Ez a jellegzetes megjelenésű rovar a púposkabócák családjába tartozik. A világoszöld alapszínű kifejlett bivalykabóca testhossza 8-13 mm, kemény tora kétoldalt és hátrafelé is csúcsos. Eredetileg Észak-Amerikából származik, de a 20. században Európa-szerte is meghonosodott, hazánkba 1912-ben alma- vagy körtefaoltóágakkal kerülhetett be. Közvetlen kártétele nem számottevő, viszont látványos.

Az imágó a vesszőn körbehaladva szívogat, ennek hatására kissé besüppedő gyűrű alakul ki a vesszőn, amely később fekete lesz és feltűnően bemélyed a kéregbe. A levelek a szívogatás fölötti részen megvastagodnak, torzulnak és a fonák felé bepödörödnek, a kék fajtákon idő előtt lilásbordósrá színeződnek, a fehér fajtákon sárgásan kifakulnak. A torz levelek alatt a vessző megvastagszik, de gyakran a vékony héjkéreg is csíkokban felszakadozik a megvastagodás mentén. A szőlőhajtások fejlődése lelassul. Ritkábban tojást is rak a szőlőn: a nőtény fűrészszerű tojolemezeivel hosszanti hasítékokat ejt a fás részen, és a sebbe, a kéreg alá rakja áttelelő tojásait. Gyakoribb azonban, hogy más fás növények kérgé alá rakja tojásait, egy

sorba többet. Fejlődési ciklusának befejezéséhez legalább két gazdanövényre van szüksége.

A bivalykabócának évente egy nemzedéke fejlődik, nem szükséges ellene külön védekezni, de az amerikai lepkekabóca elleni permetezések gyérítik az egyedeit.

A szőlőcincér lárvája a fásodott vesszőkben és kordonkarokban táplálkozik. Egyedüli tápnövénye a szőlő, főleg a magasművelésű tőkeken károsít. A lárvák a kéreg és a fás rész között 17-20 cm hosszú, egyenes lefutású, kissé hullámos járatokat rágnak. A járatok végén rövidebb oldaljáratok indulnak ki, amelyek bábkamrában végződnek. Ha a járatok összekapcsolódnak, a tápanyagszállítás megszakadhat, és tavasszal a kártétel fölötti fás részek rügyei nem fakadnak ki. Évente egy nemzedéke fejlődik. A közepesen fejlett lárvák telelnek a károsított részekben. A bogarak április közepe és május vége között kelnek ki, és a szőlőlevelekkel táplálkoznak, majd június elejétől rakják le tojásait a kéreg alá. A bogarak a szőlőlevelek megrágásával alig okoznak kárt, lárváik viszont a venyige-csuklyásszúval társulva számottevő pusztulást okozhatnak.

A szőlőcincér lárvája a bélrészben fejlődik ki

A kártevő gyérítésére a fertőzött részeket metszés alkalmával el kell távolítani és megsemmisíteni. A bogarak rajzása és tojásrakása idején elvégzett kémiai védekezés a bogarakat érzékelhetően megritkíthatja.

A szőlőben három szúfaj károsítása is előfordulhat. A megtámadott tőkék tavasszal csak részlegesen vagy egyáltalán nem hajtanak ki. A szőlőkarokon vagy a vesszőkön apró röpnílások jelzik a kártételt.

A púposzú ugyan elsődlegesen gyengültségi kártevő, de az egészséges szőlőt is megtámadja. Jelentősége egyre nő, mert a fiatal tőkéken is találkozunk a kártételével.

A nőtények a vesszőbe rágják magukat és a bélrészben járatot készítenek. Az így megfűrt vessző nem, vagy csak hiányosan fakad, könnyen eltörik. A lárvák a szúbogár által készített járatokban élnek, és a járatokba telepített gomba spóráival és micéliumával

A púposzú a szőlőt is megtámadja

táplálkoznak. Ahogy a gombát elfogyasztják, a járatok fala fekete színű lesz. Kifejlődésük nyár végére, őszre esik, de a bogarak tavaszig a járatokban maradnak. A nőtények kora tavasszal, március-áprilisban a szőlő fakadása idején rajzanak. A megtermékenyülés után a nőtények tojásokat raknak a vesszőkre, a lemetsett venyigéire vagy a tőke elhalt részeire. A szőlővesszőkön apró befurakodási nyílások láthatók, a járatokban a nőtények találhatóak meg.

A piros csuklyásszú 6-15 mm hosszú, fekete alapszínű bogár. Nevét onnan kapta, hogy a szárnyfedői és haslemezei többnyire pirosak. A lárvák pajorhoz hasonlítanak, a fatestben lévő járataikat finom por tömíti. A kifejlett nőtény a még nem korhadó kéreg alá helyezi a tojásait kisebb csoportokban. Kifejlődése többnyire 11-12 hónapot vesz igénybe, kirágási nyílása kör alakú. A lombos fákat kedveli, közülük legjobban a tölgyet, de a magasművelésű (hegy- és dombvidéki szőlőkben) is gyakribbá vált a kártétele.

A venyige-csuklyásszú karcsú, 6-11 mm hosszú bogár. Mindkét nem szárnyfedője vörösesbarna, előháta fekete, kékes vagy zöldeskék fényel. A kártevőt egyelőre csak szőlővenyigében találták meg. A lárvák a venyige belsejében élnek. Október-novemberben a venyigéből kihulló rágcsálék és ürülék jelzi

A piros csuklyásszú lárvája egy évig fejlődik, a kifejlett bogár az erdők mellett a szőlőt is károsítja

a kártételt. A kifejlett bogarak tavasztól július elejéig rajzanak. A nőtények egyesével rakják le tojásaikat a rügek mellé. A kikelő lárvák eleinte a venyige finom kérgéből táplálkoznak, majd az első vedlést követően berágnak a venyige belsejébe. Áprilisban a szétvágtott venyigében kizárólag bogarak élnek.

Védekezés

A fás részekben élő és azokat károsító rovarok ellen az elpusztult tőkéket, tőkerészeket, illetve a téli metszés során levágott nyesevéket feltétlenül el kell távolítani a szőlőből, és annak környékéről is. Rejtett életmódjuk miatt nehéz ellenük a védekezés, de az imágók kora tavaszi rajzása idején (a napfényes déli órákban a bogarak napoznak a fás részeken) a kontakt rovarölő szerek hatásosak lehetnek ellenük.

A púposzú nőtényeit vonzza az etil-alkohol szaga, ezért ezt kihasználva a bogarakat csapdázhatjuk ragacsos palástcsapdával (pl. Csalomon® Palx csapda), amely az odarepülő szúbogarakat a külső ragacsos felületén fogja meg. Az alkohol legalább 20%-os töménységű legyen. A csapdázás önmagában is hatékony, de kombinálhatjuk rovarölő szerez védekezéssel is.